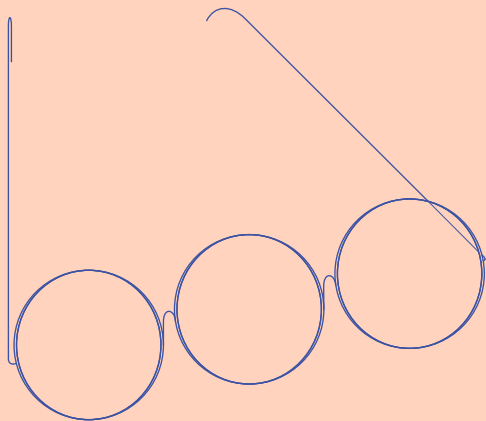

Tunteematonta ei voi suunnitella

Objektiorientoituneesta arkkitehtuurista

Objektioituneesta arkkitehtuurista, tai

“Anything is thing enough to party”

— Ian Bogost

Helsingissä heinäkuussa 2019

Meidän korviimme kantautui toistuvasti arkkitehtuurin teorian ovia kolkutellut ja niistä jo sisäänkin astunut *objektiorientoitunut ontologia*, eli OOO [triple-O]. Filosofia tuntui herättävän intohimoista ja miltei vakaumuksellista suhtautumista. Me halusimme yksinkertaisesti perehtyä tuoreen filosofian tämänhetkiseen tilaan arkkitehtuurikeskustelussa ja tiivistää aiheen selkokieliseen, suomenkieliseen muotoon.

Miksi juuri OOO? Ja miksi se näyttäisi saaneen niin paljon huomiota juuri arkkitehteiltä? Yleinen mielipide tuntuu olevan, että akateemisia teoriapiirejä 90- ja 2000-luvulla hallinneet Deleuzen digitalisaation kannalta ajankohtaiset, prosessipainotteiset aiheet ovat yksinkertaisesti tulleet tiensä päähän. Niistä aiheista on saatu paljon irti, mutta nyt ne on koluttu läpi ja uusille on kysyntää. OOO osui siis ajallisesti hyvään saumaan. Lisäksi vielä etabloitumaton ajatussuuntaus antaa tilaa monen aiheen käsittelyyn ja otsikon alla työskentelevät katsovat sitä monenlaisista näkökulmista. OOO:ta onkin kuvailtu työkalupakkina, jonka monista aiheista kukin voi poimia itseään puhuttelevia osia. Lisäksi akronyymi on ilahduttavan hyvännäköinen.

Arkkitehtuurin teoriaa pidetään joskus vaikeasti lähestyttävänä. Ajatellaan, että teoria tulee tekemisen tielle ja tekee asioista turhan vaikeita. Meistä asioiden monimutkaistamisen sijaan teoria tuo esiin pinnan alla kytevän kompleksisuuden ja pakottaa kohtaamaan sen silmästä silmään. Lähestyttävyyden lisääminen on meidän pitkän tähtäimen tavoitteemme. Me emme ole filosofeja emmekä sellaisiksi tämän julkaisun myötä pyri, mutta koemme tärkeäksi yrittää ymmärtää myös arkkitehtuurin diskurssin abstraktimpia puolia. Perehdyimme objektiorientoituneeseen ontologiaan keväällä 2019 Alfred Kordelinin säätion tuella ja jaamme peruskäsitteistön tällaisen pienen kirjasen muodossa. Toivottavasti se on jollain tapaa antoisa.

Antti Auvinen ja Kristian Äijö

158A

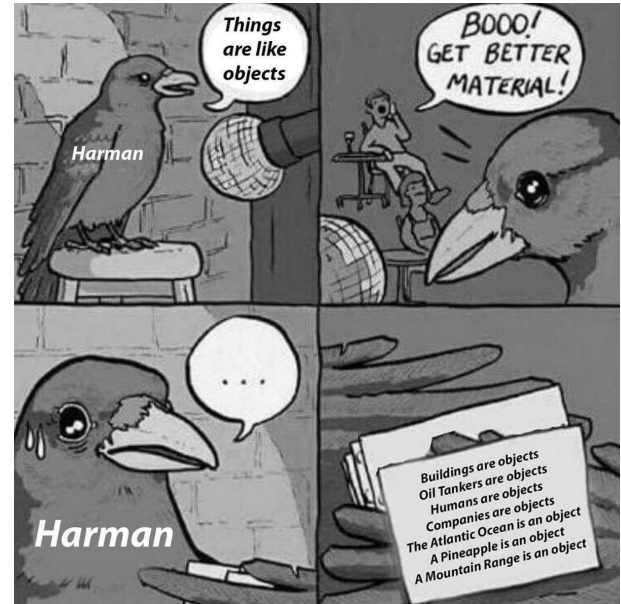
MITÄ ON OLEMASSA (OLO)?

Objektiorientoitunut ontologia on vasta 10 vuotta täyttävä, spekulatiivisen realismin alle kuuluva filosofian haara. Se pyrkii luomaan kattavan kuvan siitä millä tavoin erilaiset asiat ovat olemassa.

Ajatussuuntauksen keskeisin kehittäjä Graham Harman kokee, että vain filosofialla on välineet rakentaa nk. "kaiken teoria", jollaisia on tähän asti ehdotettu lähinnä fysiikan maailmassa, säieteorian ja muiden vastaavien koulukuntien muodossa. Tarkasteleminen puhtaasti luonnontieteiden kautta ei kuitenkaan maalaa maailmasta riittävän kokonaisvaltaista kuvaa, sillä ne jättävät ulkopuolelleen mm. fiktiiviset hahmot, tapahtumat tai organisaatiot. OOO:n piirissä näitä ja kaikkia muita olemassaolevia asioita kutsutaan objekteiksi. Yhtä lailla voitaisiin puhua asioista, olioista tai jutuista.

Ensi lukemalta tuntunee oudolta ajatella vaikkapa kirjallisuuden hahmojen olevan olemassa, nehän ovat kirjaimellisesti fiktiota, kuvitelmaa? Ne kuitenkin vaikuttavat toimintaamme ja voimme käydä niistä keskustelua ymmärtäen puhuvamme samasta asiasta. Jollain tavalla näidenkin tulisi ajatella olevan olemassa. Kukaan tuskin ajattelee että ne ovat *ei mitään*. Sama pätee asioihin, joiden kokonaisuus on vaikea rajata, kuten erilaisiin organisaatioihin. Esimerkiksi Euroopan

Objekteja ovat mm vasarat, ihmiset, haikut ja hodaairt,

Unioni ei ole vain kansalaisensa, rajansa tai Brysselin toimistorakennukset. Se on myös jotain muuta, aineetonta mutta silti todellista.

Yksi keskeisiä OOO:n periaatteita onkin seuraava: kaikki olemassaolevat asiat ovat sekä enemmän kuin osiansa summa, että vähemmän kuin suhteensa niitä ympäröiviin asioihin.

Ensimmäinen näistä väitteistä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että fysiikan tutkimuksen tavoite löytää materiaalille pienin yhteinen nimittäjä (atomi, säie) ei riitä selittämään maailmaa. Vaikka voisimme myöntää, että olemme käytännössä kokoelma atomeja, olemme myös enemmän kuin satunnainen läjä irtonaisia partikkeleita. Samalla tavalla tiilistä muurattu talo on jotain enemmän kuin se lukumäärä tiiliä mistä talo koostuu. Tätä näkökulmaa, jossa objekti nähdään pohjimmiltaan kokoelmana itseään pienempiä osia Harman kutsuu nimellä *undermining*.

Jälkimmäisellä viitataan ajattelutapaan, jossa kaikki olemassaolevat asiat nähdään osana suurempia verkostoja ja niitä tarkastellaan niiden välisten suhteiden kautta. Tätä edustaa mm. Bruno Latourin toimijaverkkoteoria. Harman haluaa palauttaa huomion keskipisteen objekteihin itseensä.

8 Eri objektien väliset suhteet ja vaikutukset

Undermining käsitettä kuvaa osuvasti Japanilaisen arkkitehtuurin Sengu — pyhäkköjen uudelleenrakentaminen 20 vuoden välein. Tunnetuimpia esimerkkejä on rakennettu kahdenkymmenen vuoden syklillä uudestaan 690-luvulta, jo 62 kertaa. Pääpyhäkkö rakennetaan uudesta puusta vanhan viereen. Silti sen mielletään olevan “sama” rakennus vuodesta toiseen. Sillä ei esimerkiksi ole 62:ta erillistä Wikipedia-artikkelia. Jos rakennus ei olisi enempää kuin rakennusosansa, ja kaikki osat korvataan, ajatus pyhäköstä yhtenä ja samana jatkumona ei toimi.

kuten myös putkimiehet, puuvilla, bonobot,

ovat ehdottomasti merkittävä osa maailmamme koostumusta, mutta se ei poista sitä että objektit itsessään ovat olemassa myös suhteidensa ulkopuolella ja ansaitsevat huomiomme. Tätä ajatusta, jossa objekti itsessään unohdetaan keskittymällä vain sitä ympäröiviin verkostoihin kutsutaan OOO:ssa nimellä *overmining*.

Arkkitehtuurin historian esimerkkeinä klassisesta arkkitehtuurista puhuttaessa rakennuksen julkisivua lähdetään välittömästi purkamaan sen sisältämiin osiin ja mittasuhteijärjestelmiin kun taas modernismin mukanaan tuoma funktionalismin taas voi väittää pyrkivän hävittämään koko rakennuksen taka-alalle suhteessa sen toimintoihin ja käyttöön.

Syyksi näiden näkökantojen yleisyyteen Harman esittää *vetäytymisen* käsitettä. Objektit näyttäytyvät meille fyysisen olomuotonsa ja suhteidensa kautta, joten luonnollisesti myös käsittelemme niitä helpoiten näiden näkökulmien avulla. Harmanin näkökulmasta on kuitenkin virheellistä uskoa, että vain koska meidän kokemuksemme niistä on tietynlainen, objektit itsessään vastaisivat suoraan tätä kokemusta. Objektit vetäytyvät kokemusmaailmastamme ja voimme aistien ja ajattelun avulla tavoittaa vain osan niiden olemuksesta.

10

Overmining Elementalin incremental housing -projektin narratiivissa rakennusprojektia ympäröivät tekijät — poliittiset päätökset, budjetti, sosiaaliset rakenteet, tontin rajoitukset, asukkaat, aikajatkumo — ovat käytännössä ainoat projektin kuvailuun käytetyt piirteet. Arkkitehtuuri itsessään jää sivurooliin.

DVD-soittimet ja hiekkakivi,

11

FOR ACTION
ON ROAD SAFETY

laureus

PETRONAS
SYNTIUM

PETRONAS

WILL
BRIDGES

RAKENNUS TYÖKALUNA

Harman pitää Heideggerin perinnöstä tärkeimpänä työkaluanalyysiä. Ajatus on tiivistettynä seuraava: emme kiinnitä huomiota työkaluihin ennen kun ne lakkaavat toimimasta. Toisin sanoen ne vetäytyvät muilta kuin käytön kannalta olennaisilta ominaisuuksiltaan kokemuspöörästämme ja nousevat tietoisuuteemme vasta kun jokin hajoaa. Arkkityyppisen vasaran lisäksi näppäimistö edustaa työkalua joka katoaa kirjoittajan keskittyessä kirjoittamiseen. Sama pätee rakennuksiin. Harva aktiivisesti ajattelee lattiaa, jonka päällä kävelee kunnes se muuttuu epäluotettavaksi esimerkiksi maanjäristyksen voimasta, ns. rikkinäiseksi työkaluksi. Kuinka moni pitää jatkuvasti tietoisuutensa etualalla käyttämiensä rakennuksien ominaisuuksia? Corbusier ilmoitti aikoinaan suurin elkein rakennuksen olevan kone asumiseen, joka kuvaa hyvin näkökulmaa talosta taustalla toimivana välineenä, ei välittömän huomiomme kohteena.

MISTÄ TÄHÄN TULTIIN

Olemassaolon pohdinnan lähihistoriaa voi hahmottaa esimerkiksi idealistisen ja realistisen perinteen välillä. Koko idealistinen perinne pitää tietoisin subjektin olemista erilaisena. Se nostaa ihmisen ja ihmismielen kaiken olemassaolon keskiöön, paitsi todellisuuden kokijaksi, subjektiksi, myös sen luojaksi. Objekti-

orientoituneisuus on siis nimenomaan kontrastissa idealismin subjektorientoituneisuuteen. Idealismin mukaan ei ole mitään syytä olettaa maailman olevan olemassa itsenäisenä, ihmiskokemuksen ulkopuolella.

Realistinen perinne taas olettaa päinvastaista, eli maailman on oltava olemassa meidän kokemuksestamme riippumatta. Realismin piirissä olennaisin keskustelu on siitä suhteesta mikä meillä on todellisuuteen ja todellisuudella meihin. Onko meidän kokemamme todellisuus koko totuus vai vain meidän rajallisen aistikokemuksemme mukainen kuva saavuttamattomissa olevasta todellisuudesta?

OOO:n laajempi viitekehys spekulatiivinen realismi on osa uuden realismin aaltoa. Realismia ei olla pidetty filosofian kentällä uskottavana Immanuel Kantin jälkeisenä aikana. Erityisesti Euroopassa ja vielä kymmenen vuotta sitten realistiksi tunnustautuminen koettiin radikaaliksi. Uudessa realismissa tehdään selvä pesäero ns. naiiviin realismiin, jonka mukaan maailman koko olemus on suoraan ja täysin saavutettavissa aistiemme avulla. Spekulatiivinen realismi ymmärtää että aistikokemus on rajallinen, mutta havaintokyvyn ulkopuolisen maailman olemassaolosta voidaan siitä huolimatta spekuloida.

atomeista alpakoihin, biteistä blineihin,

Spekulatiivinen realismi nimettiin kuuluisassa symposiumissa, jossa kokoontuvia ajattelijoita (mm. Graham Harman) yhdisti ensisijaisesti uudenlainen suhde Kantiin. Harman antaa huomattavasti lisää painoarvoa Kantin olioista sinänsä-käsitteelle (*ding an sich*), eli havainnolle siitä, että jokaisella asialla on jokin ikuisesti saavuttamaton olemus, vetäytyneisyys.

Toisaalta Kantin opit kyseenalaistetaan isolla pensselillä, eteenkin ihmismielen tärkeyden kohdalla. Spekulatiivinen realismi syyttää aiempia ontologian ajatusmalleja *korrelationismista*, joka tarkoittaa sitä että olemassaoloa tarkastellaan aina ihmismielen kautta, maailman ja mielen korrelaationa. OOO:n näkökulmasta jokaisen objektin olemassaolo on tasavertaista, eikä ihmistä voi ajattelukyvyystään huolimatta nostaa omaan ontologiseen kategoriaan.

TASAVERTAINEN OLEMASSAOLO

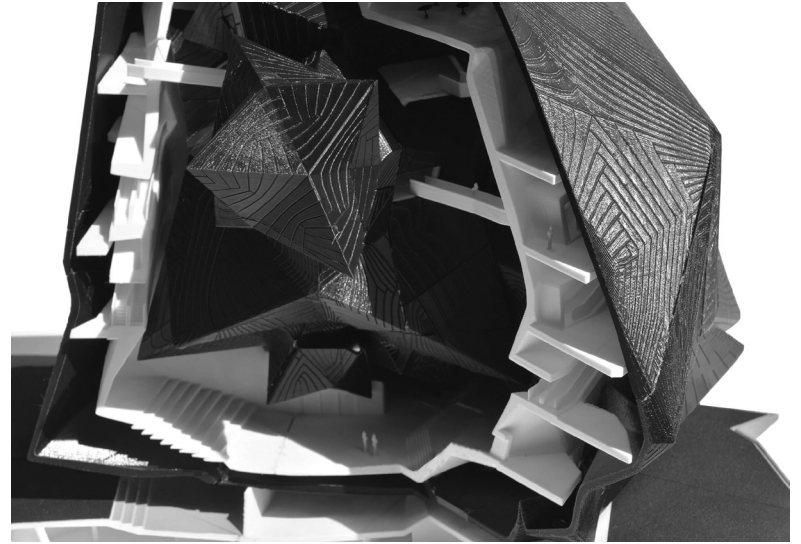
Tämä suunta ihmiskokemuksen jalustalle nostamisesta pois päin kiteytyy termiin lattea ontologia (*flat ontology*). Hankalasti kääntyvä termi on peräisin arkkitehtuurikouluissakin opettaneelta filosofi Manuel DeLandalta. Sillä tarkoitetaan näkemystä, jonka mukaan kaikkien asioiden olemisen status on sama. Eli sen sijaan, että keskitytään kategorioiden ja yksittäisten osien väliseen suhteeseen – suhteeseen joka on väistämättä hierarkkinen – niitä tarkastellaan olemisen kannalta tasavertaisesti. Tämä tasavertaisuus, tai tasaisuus, tai ontologinen latteus tai litteys, viittaa tämän hierarkian kumoamiseen.

Käsite on melko monimutkainen ja joissain yhteyksissä ymmärretty virheellisesti tarkoittamaan asioiden suoraa yhtäläisyyttä. Kenties tämä (myöskin hankalasti käännettävä) kiteytys Ian Bogostilta kuvaa väitettä: asiat ovat yhtäläillä olemassa, vaikkei niiden olemassaolo ole samanlaista.

Bogost myös kokee ettei maailma itse asiassa ole olemassa. Se on toki olemassa konseptina, jota käytetään esimerkiksi keskustelun tai kirjoittamisen keinona. Meistä on helppoa ajatella esim. että me olemme osa sukua tai kaupunkia, kaupunki on osa valtiota, valtio on osa mannerta, manner on osa biosfääriä ja biosfääri on osa maailmaa. Kaikki nämä rajat ovat kuitenkin huokoisia

Tom Wiscombelle tasainen ontologia esiintyy mahdollisuutena käsitellä osien ja kokonaisuuksien (*part-to-whole*) suhdetta. Perinteinen käsitys säiliöstä ja sen sisällöstä korvataan hänen ajattelussaan superkomponentilla — ristiriitaisella termillä jossa yhdistyy ylä (super) sekä osa (komponentti).

Wiscomben arkkitehtuurissa tämä näkyy hänen kuvailunsa mukaisesti “säkkimäisenä” muotona, josta voi lukea sekä pienempiä muotoja jotka ovat säkin sisällä että muotoja jotka painavat säkkiä ulkopuolelta. Näennäisten vastakohtien toteutuessa hierarkiat murenevat ja tilalle tulee jotakin uutta.

punapuut ja jäkävät ja salamanterit,

Vastaavasti perinteinen käsitys sisä- ja ulkopuolesta katoaa asioiden muotoutuessa toistensa ympärille ja sisäkkäin, kuten hänen Guggenheim-kilpailuehdotuksessaan Helsinkiin. Siinä varsinainen ulkokuori pitää sisällään toisen objektin, jonka ulkopuolelle kävijä jää vielä astuessaan rakennuksen ensimmäisen kuoren läpi. Rakennuksessa kuljetaan vaihtelevasti ulomman ja sisemmän kuoren välillä, suuren tyhjiön ylittäen. Ajatuksena on ollut erottaa rakennus välittömästä kontekstistaan omalla logiikallaan toimivaksi sisäiseksi maailmaksi.

ja osa kulttuurillisesti rakennettuja. Ei ole olemassa mitään suurta astiaa joka kokoaa kaikki erilaiset asiat (objektit) yhteen yhdeksi kokonaisuudeksi.

Ajatus maailmasta jonkinlaisena kokonaisuutena on siis ihmisten kehittämä ajatusrakennelma. OOO on elimellisesti post-antroposentrinen, ihmiskeskeisestä maailmankuvasta pois pyrkivä ajatussuuntaus. Vuosisatoja on ajateltu että maailma on täällä meitä varten ja meidän käytettäväksemme. Ilmastonmuutoksen valossa ihmisen tarpeiden ja kokemuksen asettaminen keskiöön on vähintäänkin kyseenalainen ja voi olla aiheellista pohtia onko käsityksemme itsestämme suhteessa muuhun olemassaolevaan vääristynyt.

ONKO LUONTO OLEMASSA?

Yksi suurista purettavista ontologisista hierarkioista on luonto-kulttuuri-jako. Perinteisesti meidän ihmisten olemassaolomme ja toimintamme ulkopuoliset asiat on mielletty luonnoksi. Luonto on siis karkeasti jaoteltuna kaikkea sitä mitä kulttuuri ja siten muotoilu ei ole koskettanut. Varsinkin arkipuheessa arkkitehtuuri jos jokin on *muuta kuin luontoa*.

Luonnosta puhutaan kuin se olisi selkeästi meistä – tai kulttuuristamme – erillään oleva asia, suuri “toinen”. Mutta mihin kohtaan tämä

raja todellisuudessa voidaan vetää? Miksi ihmiset eivät olisi osa luontoa samalla tavoin kuin muutkin oliot? Jos koemme että esimerkiksi arkkitehtuuri on osa kulttuuria ja ehdottomasti ei osa luontoa, mitä olemme mieltä erilaisista pesistä ja rakennelmista joita ei-inhimilliset olennot rakentavat? Tai jos ajattelemme vaikkapa luola selkeästi osana luontoa, mutta luola-asumusta osana kulttuuria, missä ja miten tämä siirtymä tapahtuu? Näiden ääriviivojen piirtämisen epäselvyys asettaa kyseenalaiseksi luonto-käsitteen tarpeen.

Timothy Morton on kehittänyt termin *hyper-objekti*. Sillä tarkoitetaan ilmiönkaltaisia asioita, jotka ylittävät inhimillisen kokemuksen rajat. Ne ovat yleensä sekä tilallisesti, ajallisesti että konseptuaalisesti niin suuria ettemme voi oikeastaan hahmottaa tai käsittää niitä. Yksi esimerkki näistä on ilmastonmuutos, jota emme voi välittömästi kokea, voimme vain hahmottaa sitä tilastojen ja muiden yksinkertaistusten kautta.

Näiden meidän kokemusmaailmaamme suurempien ongelmien käsittelyä voisi auttaa uudenlainen ontologinen hahmotus: ei ole olemassa jotain *suurta ulkopuolta*, jonka piirissä nämä muutokset tapahtuvat, eikä mitään selkeärajaista konetta – ekosysteemiä – jonka mekaanikkoina ihmiskulttuuri voi toimia.

Tämpöydinaset, kapsaisinoidit, silkkiniset mikroprosessorit,

Erottelen purkamisen kautta voisimme yrittää hahmottaa “luonnon” ja osamme siinä kaikkine monimutkaisuuksineen, sen sijaan että luomme turvaksemme tarkkaan suunniteltua ja rajattua kulttuurin ympäristöä jossa koemme olevamme kontrollissa. Rakentaminen nähdään yhtenä suurista taistelulentistä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, pyrkimyksenä tasapainoon luonnon kanssa. Tähän sisältyy oletus, että vailla ihmisen puuttumista luonto olisi jonkinlaisessa tasapainossa. Todellisuudessa luonto on jatkuvassa muutoksessa ja meidän siihen projisoimamme tasapainon ideologian sijaan voisimme opetella käsittelemään sitä sinä outona, meidän kokemuksemme saavuttamattomissa olevana kokoelmana objekteja joka se on.

OUTOUDESTA JA TODEN NÄKÖISYYDESTÄ

Puhuessamme nk. todellisuudesta, puhumme usein oikeastaan siitä miltä todellisuuden meidän mielestämme tulisi näyttää. Se minkä miellämme “oudoksi”, “vieraaksi” tai “toiseksi” on siis vain sitä joka näyttäytyy meille todellisuuden kuvamme vastaisena. Tämän ajatuksen myötä ilmenee se ongelma, ettemme enää voikaan määritellä todellisuutta vain yhdenlaiseksi, yhteisesti määriteltyksi, yhteisesti koetuksi.

David Ruy esittää termiä outo realismi (*weird realism*). Todellisuutta on pidetty arkkitehtuuria ajateltaessa niin järkähtämättömänä, että esim. kultakauttaan 60-luvulla eläneet arkkitehtuuriutopiat sijoittuivat tieteen tahtoen todellisuuden ulkopuolelle. Ainoa keino kommentoida ja kritisoida todellisuutta oli siis positoida itsensä sen ulkopuolelle ja rakentaa fantasioita, joista käsin todellisuuteen tehtiin ehdotuksia ja rinnastuksia.

Ruy näkee, ettei vastaava taktiikka toimi nykypäivänä, sillä fantasioiden rooli on muuttunut. Myöhäiskapitalismin ajassa konstruoituja fiktioita käytetään tavoiteltavien *erilaisten* todellisuuksien sijaan esittämään vaihtoehtoista kuvaa jo eletystä todellisuudestamme. Ne ovat keino peittää todellisia yhteiskunnallisia suhteita ja rakentaa valtarakenteiden sanelemaa kuvaa maailmasta. Nämä kuvitelmat pikemmin harhauttavat kuin ruokkivat halua muutokseen. Jos utopia esitetään eksplisiittisesti toteutuskelvottomana, siis juurikin “utooppisena”, se luo tuntemallemme todellisuudelle kontrastiksi epätoden tai mahdottoman todellisuuden. Olettaessaan koetun todellisuutemme olevan konkreettinen eikä abstrakti, aisteiltamme vetäytyvä, utopia päätyy vahvistamaan tuntemaamme todellisuutta. Ruy mukaan “tarvitsemme täysin todellisuuden ongelmalle omistautuneen arkkitehtuurin, joka on myös tietoinen sen epävarmuudesta”.

lähetyksinä, villisiat, mustat tryffelit,

Mark Foster Gage Architects teki ehdotuksen Helsingin Guggenheimin suunnittelukilpailuun jossa rakennuksesta pyrittiin tekemään niin monia merkityksiä ja symboleita sisältävä että se täysin välttää minkään yhteneväisen tulkinnan. Se on koostettu suuresta määrästä vapaassa levityksessä olevia kolmiulotteisia malleja, joiden viittaukset ja konteksti häviävät monimutkaiseen kokonaisuusmitelmaan. Tämä monimuotoisuus viittaa rakennuksen sisältämän taiteellisen sisällön monimuotoisuuteen ilman suoria symboleita tai assosiaatioita. Ehdotusta ei lopulta jätetty kilpailuun.

polttohaudat, maastiat, simpukankuoret,

Hänelle arkkitehtuuriobjekti on kirjaimellisesti todellisuuden rakentaja, joten jakamamme rakennetun ympäristön muodolla on valtava voima. Kun yritämme hahmottaa todellisuutta ja sen mahdollisuuksia, on arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö Ruyn mukaan ensimmäinen ja tärkein asia joka viestii siitä millainen todellisuus todella on.

Fokuksen siirtyessä OOO:n myötä kontekstista takaisin objektiin, näyttäytyy rakennuksen potentiaali erilaisena. Rakennuksesta tulee ympäröiviin suhteisiin vastaajan sijaan itsenäisempi, aloitekykyinen toimija. Poliittisessa keskustelussa käytetään termiä Overtonin ikkuna, jolla tarkoitetaan eräänlaista yleisen mielipiteen mukaisten, sallittujen puheenaiheiden spektriä. Ennen kuin naisille myönnettiin äänioikeus tai orjien omistaminen kiellettiin, ne eivät kuuluneet Overtonin ikkunan rajaamaan sallitun tai *realistisen* julkisen keskustelun piiriin. Ikkuna on kuitenkin jatkuvasti liikkeessä ja tämän liikkeen saavat aikaan tapahtumat jotka sijoittuvat ikkunan reunoille tai juuri reunan ulkopuolelle.

Arkkitehtuurin mahdollisuudet liikuttaa Overtonin ikkunaa onkin yksi OOO aiheista, jotka vetävät suunnittelijoita sen pariin. Outoutta ja vierautta voidaan pitää maailmankuvan ja -käsityksen laajentajana itsessään arvokkaana.

MITEN JA MIKSI RAKENTAA

Arkkitehtuuriprojektin esittelyssä on muodostunut tutuksi tavaksi viitata sen reunaehtoihin ja siihen vaikuttaneisiin ulkopuolisiin tekijöihin. Kaavamääräykset, auringon suunta, ihmisvirrat, poliittiset suhteet yms. näyttelevät monesti jopa suurempaa roolia kuin rakennus itse ja rakennus saatetaan nähdä miltei suoraan näiden reunaehtojen lopputuloksena. Tunnetuin esimerkki tästä lienee BIG, joka tuli tunnetuksi sarjakuvamaisista, yksinkertaisesti suunnitteluprosessia kuvittavista kaavioistaan sekä yhtä sarjakuvamaisista rakennuksistaan. Suuretkin rakennusprojektit saadaan tällä esitystavalla näyttämään muutaman suuren eleen veistäminä. Mark Foster Gage on korostanut, että tällainen myyntipitchausmainen tapa esittää arkkitehtuuriobjektin syntymistä piilottaa taakseen valtavan määrän monimutkaisuutta. Arkkitehtuurin perusteluksi kelpaavat erilaiset arkkitehtuurin ulkopuolisia vaikutteita esittävät nuolet ja Gage kutsuukin tätä argumentointitapaa *arkkitehtonisten nuolten epidemiaksi*.

Reunaehtojensa tuottamaa arkkitehtuuria edustaa myös Pritzker-palkitun Alejandro Aravenan Elemental-toimiston Incremental Housing -projekti eli ns. puolikkaat talot. Niissä rajattu sosiaalisen asuntotuotannon budjetti saatiin venymään useampaan asuntoon rakentamalla kuhunkin

punainen väri, metyylialkoholi, kvarkit,

Southern California Institute of Architecture toimii yhtenä selkeimmistä 000:n pesäkkeistä arkkitehtuurin kentällä. Siellä työskentelevät tässäkin julkaisussa mainitut Tom Wiscombe, David Ruy, Erik Ghenoiu, Todd Gannon sekä 000:n perustaja Graham Harman.

asuntoon vain minimaaliset asuintilat ja jättämällä asuntojen väliin rakentamaton tila, jonka asukkaat pystyivät aikansa ja budjettinsa puitteissa täydentämään myöhemmin itse. Siinä missä BIG:in talot ovat muodoltaan tunnistettavia ja ikonisia, voidaan väittää, että Elementalin projektin tunnusomaisin ja kiitetyin piirre on juuri arkkitehtuurin poissaolo.

Prosessi- ja kontekstikeskeisyyttä vastaan objektiorientoitunut arkkitehtuuri nostaa pöydälle muita kiinnostuksen kohteita. Kun mediana on staattinen rakennus, sen soveltuvuus ratkaisemaan (tai edes käsittelemään) sosiaalisia ongelmia on kyseenalainen. Pahimmillaan hyväntahtoiset hankkeet voivat vahvistaa kritisoimiaan ongelmia, kuten Jaques Rancière on osoittanut. David Ruyn mielestä arkkitehtuurin ei tulisi vetäytyä taustalle pelkkänä välineenä, vaan meidän tulisi myöntää itsellemme, ettemme voi saada todellisuudesta niin kokonaisvaltaista käsitystä kuin olemme tähän asti kuvitelleet. Tälle pohjalle tulisi rakentaa tuotteliaan häilyväinen (*productive indeterminacy*) praktiikka. Todellisuus ei ole konkreettinen, vaan abstrakti.

Tavoitteiltaan samaa sukua ovat muodon itsenäisyyteen pyrkivät arkkitehdit, vaikka lähtökohdat olisivat hyvinkin erilaiset. Esimerkiksi oman vaakan (ja vakavan?) seuraajakunnan kerännyt Valerio Olgiati on kehitellyt yhdessä Markus

Breitschmidin kanssa ajatusta *viitteettömästä arkkitehtuurista*. Tämän ajatusmaailman pohjana on arkkitehtuurin arvo itsenään, ei viitteenä johonkin sosiaaliseen rakenteeseen, historiaan, aatesuuntaan tms. Ajatus perustuu ns. suurten tarinoiden jälkeiseen aikaan, olettamukseen siitä ettei enää voida luottaa edes samalla alueella sijaitsevilla ihmisillä olevan samanlaista käsitystä maailmasta tai yhteneväistä arvopohjaa. Viittausten merkitys ei ole enää jaettu ja siten viittaaminen on turhaa. Viitteettömän arkkitehtuurin itsenäisyyden kaipuun taustalla on siis eräänlainen historian painotaakasta äskettäin vapautunut arkkitehtuuri, kun vastaava on OOO:n kannalta objektin vetäytyneisyyden toteamista ja ilmaisemista.

Samankaltaisen näköisiä projekteja syntyy myös täysin eri tavoitteista ja lähtökohdista. Etenkin SCI-Arcissa aktiivisesti käytettyjen digitaalisten työkalujen jättämä jälki vaatii myös tarkastamaan OOO:n suhdetta parametrismiin. Monet OOO:n vaikutuspiirissä syntyneistä koulutöistä on visuaalisesti jopa mahdotonta erottaa parametrismin oppilasten vastaavista ja Zaha Hadidin toimistossa uraansa tehnyt sekä parametrismin aatesuuntaukseksi pukeut Patrick Schumacher onkin todennut samaa. Hänet on usein asetettu OOO-keskustelun pääasialliseksi vastapuoleksi. Schumacher

tunnetusti pitää väittelystä ja provosoinnista, joten ei ole yllättävää että juuri hän aggressiivisesti kyseenalaistaa koulukunnan. Filosofian keskeisimpänä ongelmana sovellutusten kannalta hän pitää pluralistisuutta ja siitä aiheutuva selkeän suunnan puutetta. Hän kokee oman ajatussuuntansa olevan niin kaikenkattava vastaus vallitseviin verkottuneisiin ja monimutkaisiin yhteiskunnallisiin olosuhteisiimme, että se oikeastaan nielaisee koko OOO-keskustelun.

Perusteellinen ajatussuuntausten ero on, että anarkokapitalistiksi tunnustautunut Schumacher pyrki luomaan virtaviivaistettua, ihmisvirtoja ohjailevaa ja täydellistä tehokkuutta tavoittelevaa arkkitehtuuria joka pystyy tuottamaan muotoja jotka vastaavat verkottuneeseen ja kaupallistuneeseen globaalin yhteiskuntamme tilaan. OOO:n piirissä pyritään tunnustamaan ammatin rajoitteet ja niiden sisällä sukeltaa ennennäkemättömiin syvyyksiin. Yksinkertaistaen voisi väittää että parametrisismi haluaa vastata annettuun maailmaan, kun OOO haluaa kyseenalaistaa maailman, meidän asemamme suhteessa maailmaan ja kykymme tuntea se. Erityisen kriittisenä se ei kuitenkaan näyttäyty, pikemmin huolettomasti avauksia ja kokeiluja puoltavana.

Koska arkkitehtuurilla on OOO:n periaatteiden mukaan syvempi, vetäytyvä olemassaolo riippumatta suunnittelijan motivaatioista, jäävät Mark Foster Gagen mukaan arkkitehdin pelikentäksi rakennuksen aistilliset, koettavat piirteet. Niillä voidaan tehdä spekulatiivisia viittauksia objektin todelliseen olemukseen. Rakennuksilla on mahdollisuus olla aktiivisia toimijoita, kommunikoojia, maailman ja todellisuuden rakentajia, sen sijaan että ne syntyisivät vain matemaattisina ja geometrisina lopputuloksina suhteestaan ympäröivään maailmaan.

Mitä tästä kaikesta sitten tulisi olla mieltä, mitä objektiorientoitunut ontologia voi antaa arkkitehtuuria harjoittavalle? Filosofian puolesta puhujien väliset näkemykset vaihtelevat. Koska OOO on sekä filosofian haarana että arkkitehtuurin kentällä niin tuore tulokas, on täysin mahdollista että moni suuntausta tällä hetkellä liputtava toimija siirtyy vielä muiden tutkimuskohteiden ja termien pariin.

Joskin filosofian sisällä on paljon spesifejä käsitteitä, sen nimissä tehdyn arkkitehtuurin yhdistää lähinnä orientoituminen objekteihin – itse rakennuksiin niiden osien tai suhteiden sijaan. Ruyn sanoin: “vilpittömästä halusta osallistua maailman asioihin, arkkitehtuuri on huomaamattaan ummistanut silmänsä hyvinkin todellisille asioille, kuten arkkitehtuuriobjektille itselleen”.

OOO ei tarjoa poliittista tai kriittistä manifestia. Se ei tarjoa ohjeita, varmuutta tai suuntaviivoja. Se on työkalu ja teoreettinen perspektiivi jonka kautta monet erilaiset arkkitehtuurin kielet ja ideat voivat syntyä. OOO on äärimmäisen pluralistinen ja toimii ontologisella ylätasolla, jonka johdosta sovellukset ovat kaikkea muuta kun yhtenäisiä. Sen tarjonta on pikemmin kuin irtokarkkihylly, josta kukin voi poimia aiheita työhönsä.

36 Kirjo on laaja ja sisältää aiheita kuten outous

ja luontosuhteet (David Ruy), hierarkiattoman ontologian konkreettinen ilmaiseminen (Tom Wiscombe) sekä monitulkintaisuus (Mark Foster Gage). Jää filosofian tulkitsijan päätettäväksi, tarkoittaako tämä enemmän suuria mahdollisuuksia vai tiedottomuutta.

Todellisuus ei ole ongelma jonka voi ratkaista. Se on mystinen ja monimutkainen ja tämän hyväksyminen on tälle filosofialle keskeistä. Todellisuusnäkemyksemme epävarmuuden ja rajallisuuden tunnustaminen antaa jalansijaa ihmiskeskeisen näkökulman liukenemiselle, joka mahdollistaa käsityksemme laajentumista osastamme maailmassa ja tässä ajassa.

Bogost, Ian 2012

Alien Phenomenology, or What It's Like to Be a Thing
University of Minnesota Press

Bryant, Levi R. 2011

The Democracy of Objects
Open Humanities Press

Gage, Mark Foster 2018

Mark Foster Gage: Projects and Provocations
Rizzoli

Harman, Graham 2018

Object-Oriented Ontology – A New Theory of Everything
Penguin

Harman, Graham, Bryant, Levi R. & Srnicek, Nick (ed.)
2011

The Speculative Turn – Continental Materialism and Realism
re.press

Morton, Timothy 2013

Hyperobjects: Philosophy and Ecology after the End of the World
University of Minnesota Press

Mackay, Robin (ed.) 2007

Collapse vol III: Unknown Deleuze + Speculative Realism
MIT Press

Olgianti, Valerio & Breitschmid, Markus 2018

Non-Referential Architecture
Simonett & Baer

ARTIKKELIT

Allen, Stan 1999

“Field Conditions”, *Points + Lines – Diagrams and Projects for the City* s. 90-103
Princeton Architectural Press

Gannon, Todd, Harman, Graham, Ruy, David, Wiscombe, Tom

The Object Turn: A Conversation
Log no. 33 (Winter 2015),
Anyone Corporation

Gage, Mark Foster 2015

Killing Simplicity: Object-Oriented Philosophy In Architecture
Log no. 33 (Winter 2015), Anyone Corporation

Ghenoiu, Erik 2012

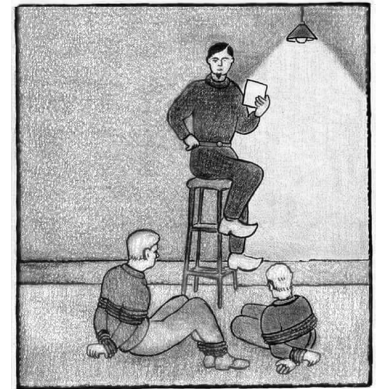
The World is Not Enough
Tarp Architecture Manual (Spring 2012)
<https://issuu.com/tarp/docs/notnature_finaldraft_041012/5>

Harman, Graham 2018

Response to Schumacher
Center 21: The Secret Lives of Buildings (April 2018), CAAD

Schumacher, Patrik 2018

Critique of Object Oriented Ontology
Center 21: The Secret Lives of Buildings (April 2018), CAAD
<https://www.academia.edu/36423105/Critique_of_Object_Oriented_Architecture>

**Welcome, my friends, to
the Triple O reading group.**

Ruy, David 2012

Returning to (strange) objects

<[http://www.ruyklein.com/essays/Returning%20to%20\(Strange\)%20Objects%20-%20Ruy.pdf](http://www.ruyklein.com/essays/Returning%20to%20(Strange)%20Objects%20-%20Ruy.pdf)>

Ruy, David

Weird Realism

<http://www.ruyklein.com/essays/Weird_Realism.pdf>

Ruy, David

Multiple Networks of globalization, haastattelu

<<https://www.pca-stream.com/en/articles/multiple-networks-of-globalization-20>>

Spencer, Douglas 2011

Architectural Deleuzism - Neoliberal space, control and the 'univer-city'

Radical Philosophy 168

Wiscombe, Tom 2014

Discreteness, or Towards a Flat Ontology in Architecture
Project - A Journal for Architecture, Issue 3

B L O G I T

Bogost, Ian

<<http://bogost.com/blog>>

Bryant, Levi R.

<<https://larvalsubjects.wordpress.com>>

L U E N N O T

Ruy, David 2013

Returning to (strange) objects

SCI-Arc

<<https://www.youtube.com/watch?v=bxAbiNu9Xhw>>

Schumacher, Patrik 2012

Parametric Order - 21st Century Architectural Order

<<https://www.youtube.com/watch?v=zG2WMVkd5dw>>

Žižek, Slavoy & Harman, Graham

Duel + Duet: Slavoj Žižek and Graham Harman

<<https://www.youtube.com/watch?v=TdGeJWJsxt0>>

K U V A L Ä H T E E T

- 4 Martin Luff / Flickr (CC)
- 7 @sssscavvvv / Instagram
- 9 Paul Varley, Japanese Culture, archive.org
- 11 C-Monster / Flickr (CC)
- 12 Andrew Stawarz / Flickr (CC)
- 18-19 Tom Wiscombe Architecture
- 24-25 Mark Foster Gage Architects
- 29 @sssscavvvv / Instagram
- 35 Arian Zwegers / Flickr (CC)
- 39 @sssscavvvv / Instagram
- 44 jpellgen / Flickr (CC)

Aiheen kirjallisuudessa esiintyy huomattavan paljon luetteloita. Listauksissa on useimmiten tarkoitus esittää, että "nämäkin asiat ovat objekteja".

Keräsimme niitä yhteen, kunnes vastaan tuli Ian Bogostin blogikirjoitus aiheesta. Bogost nimesi luettelot Latourin luetteloiksi (*Latour Lithany*) listaamisestaan tunnetun Bruno Latourin mukaan. Hän teki myös listageneraattorin, joka luo listan arpomistaan wikipedia-artikkeleiden otsikoista. Kerääminen päättyi siihen.

Muut bloggaavat filosofian professorit huomioivat generaattorin. Wikipediassa on paljon täsmennyssivuja, ja listassa esiintyvät listat osoittavat että myös ryhmittäminen itsessään on objekti. Levi Bryant pitää luetteloita tärkeinä, sillä ne ohjaavat mielen ajattelemaan asioita sen sijaan että ajattelisi jonkinlaista asian prototyyppiä, esimerkkiä objektista joka edustaisi abstraktisti kaikkia objekteja. Hän myös huomauttaa, että Bogostin generaattori on paitsi varteenotettava työkalu hahmotuskyvyn lisäämiseen ja siten filosofista teknologiaa, myös mahdollisesti ensimmäinen filosofinen laboratoriotyökalu.

seam on helsinkiläinen
arkkitehtikaksikko.

Palaute ilahduttaisi, joten
otahan epäröimättä yhteyttä.
info@seamhelsinki.com

Tämän kirjasen tekemistä on tukenut
Alfred Kordelinin säätiö. Haluamme
kiittää säätiötä luottamuksesta
vielä tuoreen praktiikan itsenäistä
tutkimustyötä kohtaan.

ssam

Antti Auvinen & Kristian Äijö